

Goddag, fru Bombus.

Humlerne er først på færde af alle bier. Og dem vi møder her i marts og april er helt sikkert fruer. Det er dronninger fra sidste år, som har overvintret under jorden, og som nu er ved at bygge imperium.

Vi går på Næbbet – det er en blæsende og lidt kølig tidlig aprilsdag med sol og byger – vinden er i nord-nordvest, så det blæser lidt ude ved de salte indsøer – til gengæld er der dejlig læ inde under skrænterne. På vej ud til Næbbet har vi set 3 småflokke af rådyr. Vi har lagt mærke til, at de er lidt mere gråtoede herude end andre steder på øen!

Sørne er fulde af fugleliv netop nu – bramgæs og grågæs – vildænder, blichøns og edderfugle. Hejrer, strandskader og en enkelt fortunlet vibe. Og skarpe småkiler af ryler ude i havstokken. Og en flok skarv, som står og lufter vinger på Næbbets yderste spids.

Vi går i læ under skrænterne – der er små indskæringer hvor dræn og kilder sørger for konstant fugtighed, hvor græsset allerede er frodiggrønt og danner vældpuder.

Herinde er der en karakteristisk skræppeskov som breder sig over nogle opkastede jordvolde.

Jorden er helt nøgen og skræppernes blomster stritter overdådigt i vilden sky. Lilla, lysrøde, hvide og violette lokker deres tidlige blomstring insekter til. Særlig humler. Og særlig en af slagsen; nemlig *Bombus Lucorum*. Navnet leder tanken hen på romerske hærførere eller sjældne sygdomme. Men i virkeligheden forholder det sig blot sådan, at flere fruer er på arbejde – sommer lystigt fra blomst til blomst – de er fuldstændig indsmurt i pollen og tumler ekstatisk til og fra. I Danmark har vi jordhumler og stenhumler og den største: *Bombus Lucorum*. Som er jordlevende og netop nu er i færd med at opfostre sommerens første kadre af arbejdhumler.

Endnu er hun ene om det, så larverne er lidt underernærede – og sæsonens første kuld Bombusser vil være arbejdere og udelukkende skabt til et liv i slidsom trældom. Humlen skaber samfund, men i modsætning til bierne overlever samfundet kun en sommer. Og hele samfundet skabes af en enkelt dronning. Hun bygger det op i et forladt musehul – i hule rødder eller i porøse græstuer. Hun lægger de æg, som har udviklet sig i hende under vintersøvnen. Og første kuld er hun ene om – men hen over sommeren vil humlerne blive større og flere – der vil være flere om at løse opgaverne med at indsamle føde og opfostre larver. Når de forpupper sig bliver den skal af voks og plantestof, som

omhyggeligt er blevet holdt ved lige gennem larvestadiet, genbrugt til nye celler. Og det hylster, som pupperne selv udvikler og afstøder, når de er færdigudviklede genbruges ligeledes til forråds-kammer. *Bombus* er en sand genbrugsmester! Og til slut vil et nyt kuld dronninger forlade jordboet efter at have parret sig med de hanner, som klækkes i samme kuld. I løbet af en sæson bliver en

dronning til et par hundrede. Den gamle dronning dør om efteråret, og de nye dronninger er de eneste, der overlever vinteren. De går i vinterhi, og næste forår gentager historien sig.

De kan være på færde i det helt tidlige forår – de kan arbejde bare der er 5-6 grader og lidt blomster at kurtisere. Her er det tordenskræppernes store, robuste blomsterranker – men finere vækster kan også gøre det. Skræppebladene ligger sammenrullede på spring i jordskorpen – så snart blomsterne er færdige med at se godt ud vil bladene folde sig ud og på kort tid fuldstændig dække den jord, som nu er nøgen. Alt andet har opgivet at vokse i skræppeskoven. Arten her er Rød Hestehov – oprindelig indført i middelalderen – som lægeurt – Pestilensurt, hed den, da man mente, den var gavnlig mod pest. Det er en rigtig voldgravsplante – og har spredt sig ved gravearbejde, hvilket forklarer, hvorfor den netop vokser her – på Næbbet – på Ærøs nordvestspids.

Næbbet er et gammelt materialested – her har man hentet grus, sten og sand – og området er faktisk svært mishandlet; men lykkeligt reddet ved fredning i 1975. På et tidspunkt var der stor eksport fra området, Kielerkanalen (Nord-Ostsee kanal (Kejser Wilhelm kanal)) er stort set bygget af materialer fra Næbbet. Naturen kommer sig langsomt. Men den bulede og opgravede strandeng vidner stadig om et menneskeligt ophav.

I år har der været en kraftig Påskeøsten, hvilket alle strande vidner om – der er usædvanlig meget opskyl – tang, skaller, træ, affald og sten. Affald i stranden pynter selvfølgelig ikke; men kan dog give anledning til spekulationer: en appelsin, f. eks! Er den røget udenbords fra en af færgerne – eller har den rejst længere endnu? Ude på Alssiden af Skjoldnæs har vi af og til fundet friske blomsterbuketter – og det var først, da vi reverenter talt snublede over en krans, at gåden med de friske roser og tulipaner var løst. De stammer fra de ”havbegravelser” som efter sigende er meget populære i Tyskland – altså at man lader sin aske sænkes havet – åbenbart ledsaget af bårebuketter og kranser..... Havstrømmene må være skruet sådan sammen, at blomsterne kommer lige hertil fra Kielerbugt.

Men det anfægter ikke fru Bombus. Hun har travlt. Hun er enlig mor og knobler for at få enderne til at nå sammen. Og i løbet af en eneste sommer skal hun både nå barnedåb, konfirmation og bryllup i den nærmeste familie.